

DUŠEVNÍ ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ STYLY 5

ADIKTOLOGIE

1.ROČNÍK – ZIMNÍ SEMESTR 2006/2007

MUDr. PhDr. Kamil Kalina, CSc.

Centrum adiktologie

Psychiatrická klinika

1. lékařské fakulty a VFN

Univerzita Karlova v Praze

Ke Karlovu 11, 120 00 Praha 2

kalina@adiktologie.cz

PROBLÉMY DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ V SOUČASNÉM SVĚTĚ

- Ohniska pozornosti
- Ilustrace: deprese a psychosomatické poruchy
- Problémy identity
- Užívání drog ve vývoji společnosti
- Životní styly uživatelů drog

PSYCHOFARMAKOLOGICKÉ REVOLUCE

- 1) Antipsychotika (neuroleptika) – Chlopromazin 1956
(ve stejném roce vzniknul rock'n roll a rodinná terapie)
- 2) „Malé trankvilizéry“ (anxiolytika, hypnotika) -
Valium, Librium – v 60.letech umělecky ztvárněný
problém „pilulek pro všední strasti“ (Huxley,
Goddard)
- 3) Antidepresiva – od 70. let postupně odstranila rozdíl
mezi „smutkem všedního dne“ a „smutkem jako
nemocí“
- 4) Substituční a anti-cravingové látky v adiktologii –
léčí „touhu po droze“ jako neurobiologický
fenomén, ne jako problém životního stylu

Charakteristika prvních tří revolucí:

„Od farmakoterapeutického opojení k farmakologické
kocovině“ (Oldřich Vinař)

OHNISKÁ POZORNOSTI

- **Psychosomatické poruchy**
- **Nepsychotické deprese**
- **Poruchy příjmu potravy**
- **Poruchy z užívání návykových látek**
- **Psychotraumata – posttraumatická stresová porucha (PTSD)**
- **Poruchy osobnosti**

PSYCHOSOMATICKÉ PORUCHY

Nejčastější:

- **orgánové - oběhové, zažívací, pohybové ústrojí**
- **systemové – alergie, imunitní poruchy**

Souvislosti –

- **emoční poruchy („emoce vyjadřované orgány“)**
- **civilizační stres („civilizační nemoci“)**
– nesmyslnost reakcí typu „útok/útěk“
- **životní styl**

NEPSYCHOTICKÉ DEPRESE

Zdroje úzkosti/ kořeny deprese:

- základní nejistota/ základní vina
- ohrožení integrity a identity/
nezpracovaná ztráta
- ambice versus realita/ existenciální
nezdar
- neřešený konflikt/ stud za slabost
- anticipace/ truchlení nad nevyužitou
možností

Společnost a užívání návykových látek

Premoderní společnost

Užívání návykových látek

- buď zapadalo do nějakého sociálního rituálu
- nebo bylo odsuzovaným či trestaným vybočením.

Zejména později vnímáno jako neštěstí (opilství).

V novověku v této civilizaci šlo především o alkohol.

Moderna a užívání návykových látek

...toto pojetí v podstatě přetrvává

- Emancipující se společnost si dobývá zejména právo na alkohol.
- Obecně jsou návykové látky pokládány za „společenské zlo“
- Vytváří se systém zákazů a příkazů.
- Pokus o „medicínizaci“ problémů s návykovými látkami – diagnózy „toxikománie“ a „syndrom závislosti“
- Okrajové „moderní“ užívání (souvislost s určitými skupinovými životními styly) – bohéma, zlatá mládež

Moderna - vztah k nezákonným drogám

Nový fenomén v této kultuře od 19.století

Můžeme odlišit následující etapy:

- **drogy jsou individuální a odborný problém**
- **drogy jsou společenský a interdisciplinární problém**

V každém případě jde o nevíтанou záležitost, která by se měla vymýtit.

60. léta – převrat v nazírání

- Některé (nezákonné) drogy začaly být prosazovány jako přínosné pro jednotlivce i společnost
- Právo na drogu jako na součást životního stylu.
- Užívání drog - součást generační vzpoury, součást obran proti nevyhovujícímu světu, hledání alternativ
- Začíná masový konsum „tvrdých drog“ a jejich potírání
- Formují se typické životní styly a subkultury: uživatelé heroinu či kokainu / uživatelé „měkkých drog“

Užívání drog v postmoderně 1

Navzdory všem represím se drogy šíří.

OSN v r. 1990: „drogy jsou globální problém“

Zajímavé fenomény:

- Různé globální vesnice, v nichž se drogy užívají
- Oslabení konfrontace represe (s cílem „společnost bez drog“) a legalizace
- Teze „drogy nezmizí, musíme se učit s nimi žít“ (tj. s něčím, co až dosud bylo pokládáno za cizorodý prvek v této kultuře).
- Harm reduction - kontroverzní přístup, někdy označovaný za nemorální (rozchod s tradicí, bezhodnotovost...)

Užívání drog v postmoderně 2

Ústup vyhraněných uživatelských stylů, např. ústup „junkies“ jako modelu.

Pokles zájmu o tradiční tvrdé drogy (heroin, kokain):

- vyvolávají silnou závislost = nutí k věrnosti, vězní v roli.
- odporují postmoderním požadavkům na pluralitu pravd a stylů, na „přepínání“ v rolích

Naopak vzestup: marihuana, extáze, částečně pervitin

- mohou být součástí „toulání“ (nefixují v roli závislého)
- možnost proměnlivé volby životního stylu na část života nebo i na část týdne, zatímco zbytek týdne se pracuje.

Poselství hodnot citlivosti, empatie, spirituality ... prostřednictvím drog.

Alkohol je proti tomu „sprostý, primitivní.“

„Postmoderní drogový mix“, „závislosti bez substancí“

Životní styly uživatelů drog

Vnější znaky chování a celkový životní styl a sociální život uživatelů drog – je možné mluvit o samostatných subkulturách, které jsou definovány –

- hodnotami
- estetickými znaky (v současnosti například hudbou typu techno, house apod., literaturou fantasy, oblečením)
- filosoficky, politicky či nábožensky (např. anarchismus, satanismus), rituály (při aplikaci)
- jazykem (slang) apod.

■ **Charakteristiky „drogových subkultur“**

Daná subkultura či specifické znaky společenství uživatelů drog nepředstavuje ucelený a plnohodnotný systém.

Většina prvků je vytržena z kontextu a využívána čistě funkčně:

- nespolehlivost vzájemné důvěry mezi uživateli na drogové scéně
- narušená a pragmatická podoba většiny partnerských vztahů mezi závislými
- zúžení vnímání hudby pouze na ty prvky, které jsou v souladu s potřebami unikat do fantazie, rozpouštět se v extázi a podobně.

Závěry

Užívání drog a sounáležitost se skupinou a subkulturou uživatelů souvisí s vývojem a hledáním vlastní *identity*, a to zvláště u lidí, kteří mohou na základě předchozích zkušeností mít zvýšenou potřebu či obtíže při utváření individuálního a hodnotného vědomí sebe sama.

KONEC PREZENTACE

Díky za pozornost!